

Översikter och meddelanden

Fra politik og stat til politik og samfund – en kritisk perspektivering af diskursanalysen

Inden for politologien skal man en del år tilbage for at få øje på de teoretikere, der for alvor forsøgte at definere begrebet politik, ihvertfald i den form som det fortsat anvendes i vide kredse i dag. David Easton er utvivlsomt hovedfiguren i denne henseende, inden for hvad man kunne kalde mainstream politologi. Han leverede således sine grundlæggende overvejelser allerede i 1950'erne. En anden hovedfigur var senere, og samtidig rekrutteret fra en helt anden lejr inden for det politologiske forskningsfelt, den græsk-franske politolog og marxist Nicos Poulantzas. Han introducerede sine arbejder i slutningen af 1960'erne. Men hvad er der egentlig sket i mellemtiden indtil i dag? Det har på ingen måde skortet på introduktionen af nye, politologisk relevante approaches, såsom rational choice, public choice, ny-institutionalisme, historisk institutionalisme, analytisk marxisme, policy analyse etc. Men oftest anvender de nyere approaches termen politik på en særdeles indforstået måde, således at det forbliver uklart, hvorvidt politik diskuteres i almen forstand, eller blot ud fra betragtninger over bestemte aspekter ved den politiske praksis. Drejer politik sig om kampen mellem egeninteresser, som hævdet af rational-choice skolen? Eller drejer politik sig om fællesskab og politisk kultur, som nogle af de ny-institutionelle varianter hævder? Det er muligt, at politik indbefatter begge dele, men megen af den uenighed, der hersker mellem netop disse to skoler, bunder fundamentalt set i manglen på en diskussion af, hvorledes politik skal forstås.

Det er derfor iøjnefaldende, at der ikke er sket specielt meget inden for de sidste 20-25 år med hensyn til diskussioner omkring politologiens politikforståelse. Dels, fordi der ikke altid har været mangel på generelle, i modsætning til partielt anlagte diskussioner for så vidt angår den definatoriske fastlæggelse af begrebet politik. Dels, fordi det måske netop er inden for de seneste 20-25 år, at den politiske virkelighed er løbet fra vore vante forestillinger om den. Få vil f.eks. benægte, at det i denne periode er blevet betydeligt vanskeligere præcis at bestemme, hvor statsorganernes regulering stopper og hvor civilsamfundets selvregulering begynder (Maier, 1987: 1-24). Ligeledes er det klart, at helt nye spørgsmål er kommet på den politiske dagsorden inden for en lang række lande. Den politiske dagsorden begrænser sig ikke kun til økonomiske og sociale spørgsmål, men omfatter i stigende grad vidt forskellige emner uden nogen egentlig fællesnævner, såsom ligestilling mellem kønnene, renere miljø, national selvbestemmelse i forhold til EU, fremmedfrygt, nationalisme osv. (Laclau, 1990: 117). Med andre ord: At mange viger tilbage med hensyn til udviklingen af en ny bestemmelse af det politiske felt, er måske direkte foranlediget af det forhold, at begrebet politik i stigende grad synes at dække over særdeles uensartede fænomener. Nye politiske skillelinjer opstår og gamle forsvinder. Måske har politik til tider noget med klassekamp at gøre (jfr. Poulantzas), men det er næppe klasser, der udgør kernen i f.eks. den politiske konflikt i det tidligere Jugoslavien. Måske har politik noget med statens aktiviteter at gøre (jfr. Easton), men denne common sense-definition kan næppe gøre krav på at være bare nogenlunde udtømmende. Eksempelvis var staten nok en vigtig faktor i Sydafrikas Apartheidregime, men kernen i konflikten drejede sig nok egentlig mere om hudfarve og kultu-

relle skillelinjer. Problemet er, at politiske fænomener optræder i vidt forskellige ikklædninger, og i en dybere forstand harmonerer dette også meget dårligt med vor rationalistiske forestilling om, at videnskabelig klarhed blandt andet sikres igennem begrebsdefinitioners entydighed.

Der er dog en enkelt og vigtig undtagelse i denne forbindelse, dvs. en teoriretning, der har vovet at stikke hånden ind i denne hvepserede af definitoriske spørgsmål, og som således også udgør hovedemnet i denne artikel. Undtagelsen er den forholdsvis nyopståede diskursanalyse, der primært er blevet udviklet af politologen og filosofen, Ernesto Laclau. Diskursanalysen er britisk af oprindelse, og må i flere henseender siges at være en decideret ny tradition inden for politologien. Nogle vil måske hævde, at den intet har med politologi at gøre, idet den primært henter sit tankegods fra filosofiske discipliner, sågar fra den Lacan'ske psykoanalyse (!). Det kan på sin vis være en berettiget kritik, men diskursanalysen er dog næppe mere fremmedartet for politologien, end f.eks. Michel Foucaults produktion er det. Og der er næppe mange politologer med respekt for sig selv, der offentligt tør frarøve Foucault politologisk relevans. Dette til trods for, at Foucault i øvrigt var yderst tilbageholdende med hensyn til en eksplicit fremstilling af den involverede politikforståelse. Imidlertid er den britiske diskursanalyse ikke alene mere eksplicit omkring dens politikbegreb, den fremfører faktisk også et politikbegreb, der ihvertfald fra en umiddelbar betragtning forekommer at være lige så radikalt, som det, Easton lancerede for omkring 40 år siden (jfr. Bertramsen *et al.* 1990:1–33; Laclau, 1990: 33).

Om diskursanalysens radikalitet også holder ud fra en middelbar betragtning, er netop det, der skal undersøges i denne artikel. Formålet med denne diskussion er at foretage en teori-historisk vurdering af diskursanalysens politikforståelse i forhold til navnlig David Eastons og Nicos Poulantzas' fremførte politikdefinitioner. Hvilke problemer knytter der sig til de gængse politikdefinitioner? Udgør diskursanalysen i denne forbindelse et interessant

fremskridt for så vidt angår udviklingen af en mindre problemfyldt politikforståelse? Eller er diskursanalysen bare anderledes i sit syn på, hvad begrebet politik dækker over? Hovedpostulatet i argumentationen vil være, at diskursanalysen i nogen udstrækning leverer en politikforståelse, der er mere tidssvarende i forhold til moderne samfunds forskelligartede skillelinjer samt bedre i stand til at definere politik som varierende praksisformer funderet i konflikt- og dominansforhold. I forhold til Easton og Poulantzas understreger diskursanalysen, at politik må forstås som et konfliktaspekt ved alle sociale relationer, og kan derfor hverken defineres alene ved autoritativ værdifordeling eller stat og klasser.

1. Easton: Politik imellem stat og samfund

Det hersker ikke megen tvivl om, at den politikdefinition, som Easton introducerede midt i 50'erne, er blandt politologiens mest grundlæggende fundamenter, også selv om man kan være nok så uenig i den. Baggrunden for Eastons forsøg på at levere en præcisering af den politiske videnskabs forskningsfelt var foranlediget af to forhold (Easton, 1953: 90–123). Dels var der på det tidspunkt et udtalt behov for at etablere politologi som en bestemt synsvinkel i forhold til andre samfundsmæssige discipliner, navnlig i forhold til de juridiske, sociologiske og økonomiske fagdiscipliner. Dels var den politiske videnskab fortsat i en startproces, og det var derfor Eastons hensigt at fremskaffe et grundlag for etableringen af politologi som en genuin empirisk (positivistisk) orienteret videnskab, om ikke identisk med, så ihvertfald fuld ud parallellt med naturvidenskaberne og andre allerede etablerede fagdiscipliner (Easton, 1965a: 1–22). Easton har derfor både været interesseret i politologi som substans og politologi som metode. Begge forhold er derfor også tæt forbundne i hans forsøg på at udvikle en dækkende og anvendelig politikdefinition.

Eastons definition af politik refererer til den autoritative fordeling af værdier med gyldighed for et samfund – "the authoritative alloca-

tion of values for a society" (Easton, 1953: 125–48). Som påpeget af Rasmussen skal værdier forstås som indbefattende såvel materielle som immaterielle værdier (Rasmussen, 1971: 75). Ligeledes er hovedkriteriet den *adfærd*, der enten direkte eller indirekte har betydning for fordelingen af værdier. Endelig er det et afgørende kriterium, at fordelingen af værdier, og de heri involverede beslutninger, skal have samfundsmæssig og bred kollektiv relevans og påvirkning (Easton, 1953: 134). For så vidt angår de sidstnævnte afgrænsningskriterier, kan man sige, at der negativt er følgende forhold, der ikke direkte regnes som politisk relevante. For det første er institutioner ikke politisk relevante i sig selv, men det er til gengæld den adfærd, der udfolder sig i tilknytning til dem. Med andre ord etableres staten og offentlige myndigheder ikke som de afgørende objekter. For det andet er der tale om, at den fordeling af værdier, der foregår inden for små, isolerede grupper eller på individniveau, har heller ingen direkte politisk relevans. De beslutninger, der træffes vedrørende fordelingen af værdier, skal opleves som autoritative og som værende *kollektivt* bindende og gyldige for hele samfundet eller ihvertfald for store og vigtige dele af det (Easton, 1953: 132–33). Det vil sige, såfremt en værdifordelende aktivitet skal kunne karakteriseres som politisk relevant, skal den have en offentlig karakter og dermed pr. definition vedrøre en flerhed af sociale grupper.

Summen af de aktiviteter, der angår den autoritative fordeling af værdier med gyldighed for samfundet udgør det politiske system. Det politiske system sameksisterer således med andre systemer, hvor værdifordelingen f.eks. også sker på individplan (det økonomiske system) og hvor værdifordelingen angår diverse sociale grupper (det sociale system) (Easton, 1965a: 69–73; jfr. Rasmussen, 1975: 16). Imidlertid foretager Easton en yderligere præcisering af det politiske system, som ikke nødvendigvis ligger i logisk forlængelse af det definatoriske udgangspunkt. Det politiske system deles op i input- og output funktioner. Det politiske system tilføres krav og tilslutning fra dets omgivelser. Men det er det poli-

tiske system, der ensidigt træffer kollektivt bindende afgørelser, og det vil videre sige, at det politiske systems output-side ikke defineres adfærdsteoretisk, men institutionelt: Det er statsorganerne (political authorities), der laver og implementerer kollektivt bindende afgørelser for det ene eller det andet område (Easton, 1965b: 349–50).

På den ene side har Easton hermed udviklet en særdeles bred politikdefinition, der inkluderer alle de aktører, der enten direkte eller indirekte påvirker den autoritative fordeling af værdier (Easton, 1953: 128). Der levnes plads for interessegrupper af forskellig slags, politiske partier, embedsmænd, store virksomheder, internationale organisationer etc. – som alle manifesterer krav eller tilslutning til det politiske system. Og i bred forstand kan man sige, at værdifordelingerne kan foregå på mange forskellige niveauer, statsligt, kommunalt, internationalt etc.

På den anden side eksisterer der også en klar intern spænding i teoridannelsen. Denne vedrører forbindelsen mellem det adfærdsanalytiske udgangspunkt og den specifikt institutionelle synsvinkel, der anlægges i forhold til det politiske systems output-side, der relaterer sig til de organer, der har formel myndighed til at træffe kollektivt bindende beslutninger for samfundet i dets helhed. Herved bliver der tale om, at det politiske systems output-side i et ganske betydeligt omfang gøres identisk med statsorganerne (jfr. Easton, 1965b: 349–50; Rasmussen, 1971: 76, 113). I dagens højtudviklede samfund er det ihvertfald et absolut fåtal af ikke-statslige institutioner, der er i stand til at træffe kollektivt bindende beslutninger understøttet af *formel* autoritet og sanktionsret. De af dem, der har en sådan kompetence, skal under alle omstændigheder have et lovhjemmelsgrundlag eller en herud fra delegeret kompetence. I sidste instans er det således staten selv, der næsten eksklusivt bestemmer, hvilke organer der skal bemyndiges til at træffe bindende beslutninger for samfundet. Det samme gør sig også gældende for internationale organer i EU og FN sammenhæng. Naturligvis træffer nogle af disse kollektivt bindende beslutninger, men dette forhindrer ikke,

at deres autoritet og sanktioneringsret direkte kan føres tilbage til de enkelte stater og ikke mindst de enkelte staters fælles beslutninger om, hvad de internationale organisationer skal bemyndiges og ikke bemyndiges til i det internationale samfund.

Det korte med det lange er, at Easton foretager en ganske overraskende drejning i argumentationen, eftersom han med så stor styrke direkte har afvist at anvende statsbegrebet som politologiens disciplin-konstituerende objekt (Easton, 1953: 106-15, 137, 1981: 317-22). Men den institutionelle synsvinkel på det politiske system trækker i en ganske anden retning end den adfærdsteoretiske hvad de aktiviteter angår, der umiddelbart falder inden for den fremførte politikdefinition. Den institutionelle synsvinkel indskrænker nemlig det politiske felt ganske betydeligt, idet denne implicerer, at der netop ikke kan være tale om værdifordelinger på en række uensartede samfundsniveauer. Snarere bliver der tale om, at det alene er de krav og den tilslutning, der rettes imod offentlige myndigheder, der kan have direkte politisk relevans. Eller sagt anderledes: De politiske aktører vil naturligvis rette deres aktiviteter imod de organer, der ifølge denne definition, monopoliserer retten til at træffe kollektivt bindende beslutninger. Det vil sige, at stat og offentlige myndigheder optræder som de helt afgørende referencepunkter i fastlæggelsen af, hvad der gør det politiske system politisk. Empirisk set udløser dette en restriktiv, statscenteret opfattelse af politik, der f.eks. indebærer, at arbejdsmarkedets parter faktisk ikke træffer egentlige politiske beslutninger, selv om de heraf følgende afgørelser er kollektivt bindende for store befolkningsgrupper. Dette vil være tilfældet, hvis staten efterfølgende omsætter forhandlingsresultatet til lovgivning. Den institutionelle synsvinkel betyder også, at samtlige grupper (kvinde-, beboer-, økologi- og fredsbevægelser), der ikke direkte retter deres aktiviteter primært imod offentlige myndigheder, strengt taget falder uden for feltet af politisk relevante aktører. Ligeledes bliver det også tvivlsomt, hvorvidt EU-modstandsorganisationer kan karakteriseres som politisk relevante: De officielle EU-

organer udgør ikke nødvendigvis egentlige statsorganer, og de har heller ikke nødvendigvis myndighed til at træffe kollektivt bindende beslutninger i forhold til medlemslandene.

Velvilligt fortolket kan man sige, at Easton har leveret en politikforståelse, der kan give anledning til en udvidet og en indskrænket fortolkning af politikens indholdsområde. Erik Rasmussen har på dansk grund især forfægtet den udvidede fortolkning (jfr. også Bang, 1992: 19-21). Rasmussen placerer ikke vægten på formel myndighed i forhold til det politiske systems output-side, men fremhæver i stedet, at den autoritative værdifordeling "... betegner en fordeling som de den berører mener de må eller bør tage til følge" (Rasmussen, 1971: 113). Hermed sikrer Rasmussen, at politik ikke defineres ved institutionelle kriterier, men eksklusivt ved den type *adfærd*, der *opfattes* som berettiget til at effektuere beslutninger med kollektivt bindende virkning. Politik refererer således til de situationer, hvor der træffes beslutninger på andres vegne, men den hermed forbundne autoritet behøver ikke nødvendigvis være funderet i statslig myndighed. En sådan adfærdsanalytisk approach er netop bedre i stand til at identificere politisk relevante aktiviteter på uensartede niveauer, og udelukker heller ikke på forhånd bestemte typer af aktiviteter på baggrund af rene institutionelle kriterier. Disse synspunkter deles ikke af Easton i de senere arbejder, hvor Easton fokuserer mere på statens rolle (offentlige myndigheder) end værdifordelende aktiviteterets lokaliserings inden for mange forskellige samfundsmæssige sfærer (jfr. Easton, 1965b).

Der kan på denne måde argumenteres for, at Easton placerer sin politikforståelse et sted imellem stat og samfund, alt efter hvor rigoristisk en fortolkning der forfægtes. Men der er problemer i teoridannelsen, og det er ikke givet, at en decideret statscenteret opfattelse udgør det bedste udgangspunkt i forhold til den række af nye aktivitetsformer, der er opstået siden 1950'erne. Ej heller synes internationaliseringen af mange nationalstatslige forhold at bestyrke den af Easton anlagte opfattelse.

Endelig kan man sige, at Eastons politikdefinition er overraskende indholdstom for så vidt angår bestemmelsen af værdifordelingens processuelle aspekter: Hvem fordeler, og fordeler alle i lige stor udstrækning, og er der nogen, der nyder specielle fordele fremfor andre? Som fremført af Rasmussen er der ingen tvivl om, at Easton betoner, at værdifordelingens karakteriseres ved både konflikt og konsensus (Rasmussen, 1971: 105). Men kan tilstedeværelsen af konflikt måske forklares derved, at der er visse grupper, der decideret dominerer den politiske proces og derved systematisk tilsidesætter alternative fordelinger? Hverken Easton eller Rasmussen gør disse spørgsmål til integrerede bestanddele af den egentlige politikforståelse (jfr. Easton, 1953: 115-24, 143-46). I det væsentlige udelades disse spørgsmål nok af to grunde. For det første er det spørgsmål, der forudsætter en anden metodologi end den behaviouralistiske, dvs. besvarelsen af sådanne spørgsmål nødvendigvis er en metodologi, der fokuserer på andet end direkte iagttagelig adfærd (behavioralismen). For det andet ønsker Easton klart ikke at definere politik ud fra et magtteoretisk udgangspunkt, idet det antages, at magtstræb ikke udgør et mål i sig selv, men netop vedrører fastsættelsen og fordelingen af værdier. (Easton, 1953: 117). Ej heller ønsker Easton at definere politisk magt som funderet i besiddelsen af uensartede ressourcer. For Easton skal magt forstås relationelt og ikke possessionelt, og dermed placerer han sig selv i en pluralistisk position med en dertil hørende afstandtagen fra elitistiske og strukturelle magtopfattelser (Easton, 1953: 143). Imidlertid er det præcis disse spørgsmål, som især den marxistiske teoridannelse har anset for at være de helt centrale i forståelsen af politiske processer. Dernæst foretager marxismen en helt eksplicit etablering af staten som det disciplininkonstituerende objekt.

2. Poulantzas: Den statscentrerede politikforståelse

Poulantzas' projekt repræsenterer det mest systematiske forsøg på at levere en stringent

politikforståelse på et decideret marxistisk grundlag. Omdrejningspunktet for Poulantzas' politikkonception består i en specifik integration af den marxistiske stats- og klasseanalyse, således at klasseanalysens bestemmelser indføres i statsbestemmelsen. Denne integration fremkommer ved, at staten bestemmes som den faktor, der sammenholder og opretholder samfundstrukturen på trods af eksisterende klassekonflikter (Poulantzas, 1982: 44-45; Martinussen, 1980: 22-23). Statens aktiviteter påvirker derfor direkte de interesser, der er funderet i de samfundsmæssige grundstrukturer og som henholdsvis identificerer sig med grundstrukturernes opretholdelse (kapitalistklassen) eller forandring (arbejderklassen). En sådan *stat-klasse model* bevirker naturligvis, at staten som institutionel struktur etableres som det centrale punkt, alle politiske aktiviteter rettes imod (Poulantzas, 1982: 37-44). Netop fordi staten ikke alene fremstår som garanten for opretholdelsen af den sociale orden, men også som det helt centrale middel i etableringen af en alternativ social orden.

Imidlertid er der ikke tale om, at Poulantzas medregner alle aktiviteter, der rettes imod staten som politiske: Dette er en konsekvens af klassebegrebet, som tilvejebringer en indskrænket fortolkning af, hvilke aktiviteter der bestemmes som politisk relevante. Denne indskrænkende fortolkning afviger fra Easton på følgende punkter: For det første er det alene de aktiviteter, der rettes imod staten, som kan betegnes som politiske (Poulantzas, 1982: 43-45); hvilket kommer klart til udtryk derved, at Poulantzas skelner mellem den politiske struktur, staten, og dens hermed samhørende politiske praksis-aspekt, dvs. klassekampen. (Poulantzas, 1982: 37). Dernæst foretages der en indskrænket fortolkning af aktivitetsbegrebet, idet det ikke er alle aktiviteter, der rettes imod staten, som er politiske, men alene dem, som har deres udspring i den sociale arbejdsdeling (Poulantzas, 1982: 37). For det tredje, og som en direkte implikation af de to førstnævnte forhold, betyder dette, at Poulantzas' definition af politik ikke knytter an til termen aktivitet i betydningen adfærd, men refererer

til termen aktivitet forstået som den statslige politikens *konsekvenser* i forhold til klassernes grundlæggende interesser (Poulantzas, 1982: 54). Hermed fremkommer sammenkædningen af stats- og klasseanalysen og dermed den egentlige politikdefinition. For politik drejer sig præcist om, hvorledes statens funktionsmåde påvirker klassernes muligheder for interesserrealisering (Martinussen, 1980: 25). Politik er følgelig overbegreb for, hvorledes staten i sine samlede aktiviteter medvirker til realisering af den ene eller den anden klasseinteresse (Poulantzas, 1979a: 24-28, 1979b: 313-27, 1980: 127-45, 1982: 187-89).

Inden for denne teoretiske ramme er der tale om, at politik og magt lokaliseres i et centralt punkt – staten – i forhold til hvilket, der eksisterer en række sekundære magt- og politik-former. I modsætning til Easton foretager strukturmarxismen en klar sondring mellem primære og sekundære politik-former (jfr. Ougaard, 1989: 69-77).

Denne rangordning af politiske aktivitets- og handlingsformer er noget for (struktur)marxismen særegent. Eastons synsvinkel er langt bredere, og i virkeligheden kan man meget vel argumentere for, at strukturmarxismens politikforståelse alene udgør et specialtilfælde inden for Eastons brede definition. **Kampen om fordelingen og fastsættelsen af økonomisk-materielle værdier med staten** som det centrale fortætningspunkt, udgør et bestemt aspekt i den autoritative værdifordeling, der i videre forstand også indeholder andre værdier og institutionelle instanser. Easton vil under ingen omstændigheder lade klasser fungere som politologiens disciplinstituerende objekter. Men Eastons definition udelukker på den anden side heller ikke a priori, at klasser kan indtage en central placering i den autoritative fordeling af værdier.

Imidlertid er det nødvendigt at gå dybere ind i de supplerende bestemmelser, som Poulantzas indfører sin politikbestemmelse i. Det berømte begrebspar 'statens relative autonomi' og 'økonomiens determination i sidste instans' er særdeles centralt i denne forbindelse, idet det frembringer nogle klare forskelle, men også grundlæggende ligheder i forhold til den

af Easton fremførte struktur-funktionsanalyse.

Grundideen i Poulantzas' projekt var at tildele politik en mere effektiv rolle i den samfundsmæssige udvikling. Heraf tesen om politikens/statens relative autonomi. Men samtidig ønskede han også at foretage en sådan nærmere-bestemmelse på et traditionelt marxistisk grundlag, dvs. igennem en fastholden af økonomiens forklaringsanalytiske forrang i forhold til samfundets øvrige fænomener, såsom politik og ideologi (Poulantzas, 1982: 11-33, 127-130). Dette projekt søges realiseret ved at tildele staten en autonomi, men samtidig også en relativ, dvs. begrænset handlefrihed i forhold til økonomien og de heri funderede dominerende klasser. På den ene side manifesteres statens autonomi ved det forhold, at den over kort sigt vil kunne give visse indrømmelser til de dominerede klasser og således handle i de dominerende klassers disfavør (Poulantzas, 1982: 190-193). På den anden side er statens handlefrihed grundlæggende begrænset derved, at den er tvunget til at varetage de dominerende klassers basale politiske interesser over det lange sigt (Poulantzas, 1980: 127-28, 1982: 191-92). En stat i et kapitalistisk samfund optræder således altid i sidste instans som garanten for, at samfundet fortsætter med at være kapitalistisk.

Der kan fremføres særdeles mange kritikpunkter imod denne statscentrerede politikforståelse, men det væsentlige i denne sammenhæng er at fremhæve, at politiske aktiviteter i og med disse supplerende begrebsbestemmelser bliver omdannet til passive repræsentationsformer og ledsagefænomener, og præcis derfor frarøvet enhver form for selvstændig effektivitet (jfr. Hirst, 1984: 129-32). Dette sker på to måder:

For det første er der tale om, at konkrete, iagttagelige aktører i den politiske praksis, det være sig partier eller interesseorganisationer, udstyres med økonomisk funderede interesser, som de herefter skal repræsentere på bedste beskub i forhold til den statslige beslutningsproces. Men disse aktører har ingen selvstændig indvirkning på de interesser, som de skal repræsentere i forhold til staten. De kon-

krete aktørers egentlige opgave består derfor hovedsageligt i at finde frem til deres 'sande' interesse og fungere som effektive repræsentationsmidler herfor. Med en lidt anden betoning kan man sige, at strukturmarxismen paradoksalt nok frarøver den politiske proces ethvert processuelt indhold for så vidt angår dannelsen og udformningen af politiske interesser.

For det andet, og dette er det mest centrale moment, bliver politik en aldeles passiv kategori inden for en i konjunktuel henseende statistisk samfundsmodel. Som allerede anført, så ændrer den politiske proces ikke ved de grundlæggende interesser, men netop omvendt. Ja, det paradoksale er i bogstaveligste forstand, at den politiske proces egentlig ikke ændrer nogen eller noget overhovedet. I første omgang ændres interesserne ikke; der er aller højst tale om, at de basale klasseinteresser alene støder frontalt sammen i en uendelig repetition over nøjagtig de samme grundforhold. Selve sammenstødet har ingen eftervirkninger, idet dannelsen af helt nye klasser som et konkret resultat af den politiske proces, er definitorisk udelukket. I anden omgang bevirker den funktionalistiske fastlæggelse af statens relative autonomi, at der samtidig også bliver tale om, at hverken statens funktionsmåde eller de samfundsmæssige strukturer ændres i nogen nævneværdig grad. Tværtimod så sikrer staten jo, at den konflikt, der eventuelt måtte være forbundet med statens policyudformning, netop ikke har afgørende indvirkning på samfundets grundlæggende strukturer; ej heller frarøver en sådan konfliktdimension på noget tidspunkt staten dens på forhånd tillagte kapitalistiske klasseessens, fordi denne er logisk og ikke historisk begrundet.

Poulantzas har hermed i bedste fald leveret en (denotativ) politikforståelse, der retter sig imod en forståelse af de grundlæggende politikformer, der bidrager til kapitalistiske samfunds opretholdelse. I værste fald er der tale om en teoridannelse, der reelt bortdefinerer politik såvel som muligheden for politisk handlen og forandring.

Easton støder ikke på de samme problemer med sin (konnotative) fastlæggelse af den po-

litiske dimension. Om end begge er fælles om en underliggende statscenteret politikopfattelse, afviger (den tidlige) Easton dog også radikalt fra Poulantzas. Easton undlader (bl.a. af videnskabsteoretiske grunde) at sammenføje sit politikbegreb med en aksiomatisk fastlæggelse af statens eller det politiske systems konkrete funktionsmåde. Ligeledes opstår der endnu en klar forskel derved, at Easton i modsætning til Poulantzas, ikke knytter politik eksklusivt an til strukturer og institutioner, men også til en ren og skær adfærdsdimension. Og samtidig gøres denne adfærdsdimension helt åben, således at der ikke a priori tages stilling til, hvilke aktører der er politisk set mest betydningsfulde. Hos Easton er det politiske system en fællesbetegnelse for ikke alene mange, men også udskiftelige aktører. En sådan åben bestemmelse kan Poulantzas naturligvis ikke tilslutte sig, da han på et marxistisk grundlag ikke alene er nødt til at tildele klasserne og dermed økonomiske interesser forrang i den politiske 'proces', men han er også nødt til at reducere politik til stat og klasser slet og ret. Specifikt i forhold til forståelsen af politik har den Poulantzas'ske argumentation følgende konsekvenser: For det første bliver der tale om, at de aktører og interesser der ikke umiddelbart har noget med de inden for den sociale arbejdsdeling funderede klasser at gøre, må defineres som politisk irrelevante; for det andet er der også tale om, at de aktivitetsformer der ikke har relevans eller direkte effekter i forhold til hovedklasserne og som heller ikke primært rettes imod staten, også gøres politisk irrelevante. Empirisk indebærer dette, at den numerisk største gruppe inden for højtudviklede samfund – de såkaldte mellem-lag – ikke har nogen på forhånd givet politisk relevans. Det har de udelukkende i den udstrækning, deres aktiviteter direkte berører hovedklasserne. På helt lignende vis kan diverse græsrodsorganisationer naturligvis heller ikke tilskrives politisk relevans, da deres aktiviteter ikke udspringer fra den sociale arbejdsdeling.

Om end Easton klart styrer uden om sådanne empirisk uacceptable afgrænsningskriterier, eksisterer der imidlertid også en vis morfologisk lighed mellem Poulantzas' og Eastons

politikförståelse. Begge forfægter essentielt et systemteoretisk grundlag: Der er en fælles forestilling om, at politiske aktiviteter meningsfyldt kan indsættes i en bestemt samfundsmæssig region, dvs. staten henholdsvis det politiske system. For begges vedkommende er det imidlertid grundlæggende uklart, hvordan en sådan systemisk strukturering fremkommer, og om den er specielt teoretisk konsistent. Når en aktivitet har relevans for fastsættelsen og fordelingen af værdier med gyldighed for et samfund, så er den politisk, uanset om den har sin oprindelige fundering i det økonomiske eller det sociale system. Så hvorfor egentlig ikke knytte eksklusivt an til politik som en bestemt type adfærd med hermed samhørende autoritetsrelationer – slet og ret? Det vil sige: Hvorfor opretholde forestillingen om, at der eksisterer et distinkt politisk system ved siden af andre systemer, hvis adfærdstyper ikke er primært politiske? Ligeledes for Poulantzas' vedkommende: Hvorfor er det udelukkende staten, der udgør den politiske struktur, og ikke andre instanser, der på lignende vis medvirker til opretholdelsen af det kapitalistiske samfund, som f.eks. kreditinstitutioner, internationale organisationer etc.? Her er problemet med Poulantzas' statsdefinition, at den enten indebærer en meget snæver fastlæggelse af, hvilke institutionelle organer der har politisk betydning, eller også omfatter statsbegrebet stort set alle tænkelige institutioner, der bidrager til den sociale ordens opretholdelse (jfr. Laclau, 1977: 67-69). Navnlig den sidstnævnte definitoriske konsekvens harmonerer meget dårligt med Poulantzas' forsøg på at forankre politiske aktiviteter eksklusivt i statsapparatet.

Begge politikkonceptioner leverer nogle nødvendige afgrænsningskriterier, men samtidig også nogle kriterier, der ender med at blive arbitrære og særdeles diskutabile for så vidt angår politisk relevante aktiviteter og politisk relevante institutioner. Dette er præcis et af diskursanalysens udgangspunkter for udviklingen af en anderledes politikforståelse.

3. Laclau: Den samfundscentrerede politikforståelse

Laclau er ikke påvirket af den statscentrerede politikforståelse, snarere tværtimod. Hos Laclau genfinder man stort set ikke tankegods hentet fra Easton og Poulantzas. Laclau er langt mere influeret af Gramsci og Foucault i sit forsøg på at forstå politiske fænomener (jfr. Albæk, 1985). Dette skyldes, at Laclau er interesseret i at udvikle den bredest mulige politikkonception inden for et hele samfundet omfattende perspektiv: Dvs. på linie med Gramsci søger Laclau at udvikle en politikkonception med relevans for både staten, økonomien og civilsamfundet (Gramsci, 1982: 136-47, 161; Laclau, 1990: 4). Derfor søger Laclau ikke at forbinde politik med en bestemt institutionel sfære. En problematik, der i sin essens også svarer til Foucaults direkte afvisning af forsøg på at tilvejebringe en præcis magtdefinition (Foucault, 1986a: 34). Foucault ønskede helt eksplicit også at bryde med den statscentrerede opfattelse af politik og magt, idet hele projektet gik ud på at identificere magt- og undertrykkelsesformer på alle mulige niveauer inden for den gældende samfundsorden (Foucault, 1986a: 142, 203, 1986b: 211-25). Laclau og Foucault – og Rasmussen – er således helt enige om ikke at lade politik og magt definere ved klasse- og statsmagt.

Der hvor Laclau for alvor er radikal og nydannende, er allerede i det aksiomatiske udgangspunkt. Laclau rejser på ret usædvanlig vis en ontologisk problematik som grundlaget for en ny politikforståelse (Laclau, 1989: 63-66, 1992: 121-37). Diskursanalysen er i sit udgangspunkt udtryk for en grundlæggende problematisering af system-teoretiske samfundsmodeller. Derfor rejser diskursanalysen et ganske fundamentalt spørgsmål: Hvorledes skal samfundsmodellen se ud, for at politiske fænomener kan tillægges en reel og egentlig forklaringskraft? Eller formuleret anderledes: Hvad er det for antagelser om virkelighedens beskaffenhed, der vedvarende og dermed teoretisk har reduceret politik til et art ledsagefænomen i forhold til samfundets øvrige fænomener af navnlig økonomisk og social ka-

rakter? Og dermed selvfølgelig: Hvad er det for antagelser om virkelighedens beskaffenhed, der i stedet må formuleres for at etablere politik som overbegreb for en række selvstændige og forklaringskskabende fænomener?

Imidlertid er denne ontologiske bearbejdning ikke alene motiveret af rene teoretiske overvejelser. Det er helt tydeligt, at de arbejder, der nu foreligger også er stærkt påvirkede af overvejelser over kapitalistiske samfunds historiske udviklingstræk, dvs. bevægelsen fra relativt homogene samfund ved kapitalismens gennemslag, til særdeles heterogene og komplekse samfundskonstellationer (Laclau, 1990: xi-xvi; Laclau & Mouffe, 1985: 149-93). Problemet er, og det er i dette kølvand diskursanalysen opstår, at de fleste teorier konstant søger at fastlægge nogle generelle og eksakte skillelinjer med henblik på enten at bestemme politik som en bestemt type adfærd eller som havende en præcis institutionel lokalisering. Men sådanne forsøg indebærer, ifølge diskursanalysen, en utilfredsstillende forenkling af den historiske udviklings politiske kompleksitet. Ifølge Laclau karakteriseres moderne samfunds historiske udvikling ikke bare ved en mangfoldighed af forskellige politisk relevante skillelinjer, men også ved, at disse skillelinjer ændrer karakter med jævne mellemrum. Hvem kunne f.eks. have forudsagt for bare 20 år siden, at miljøspørgsmålet ville blive et så politisk betydningsfuldt emne? Hvem kunne have forudsagt, at fredsbevægelserne ville være medvirkende faktor til afviklingen af den kolde krig? Ja, hvem ville bare for få år siden have kunnet forudsige Berlinmurens eller hele Østblokkens fald, som følge af decideret folkeligt baserede bevægelser protest?

Diskursanalysen afviser i denne forbindelse ikke blankt eksisterende samfundsmodellers gyldighed, men argumenterer for, at de ofte er ude af trit med den historiske virkelighed, og alt for ofte forudsætter, hvad der konkret skal eftervises. Eksempelvis er klassemodellen ikke pr. definition ubrugelig, men udelukkende relevant i den udstrækning de konkrete aktører historisk-konjunkturtelt også opfatter sig som klasse-subjekter mere end noget som

helst andet (Laclau, 1990: 165-66). Ligeledes er en statscentreret opfattelse af politik også relevant, hvis de samfundsmæssige aktører i en given historisk situation opfatter staten som den helt centrale politikinstans (jfr. Østeuropa). Det er bare ikke givet, at det altid forholder sig præcis på denne måde. Politiske fænomener kan med andre ord skifte ikklædning og ikke mindst institutionelt operationsmål. Et forsøg på at frembringe en sådan politikforståelse der ikke bærer svarene i sig, forudsætter en ontologi der i udgangspunktet er specielt følsom over for den historiske udvikling, dvs. en approach med en høj grad af historicitet, modsat den ahistoriserende aksiomatik der reelt er forbundet med både struktur-funktionsanalysen og strukturmarxismen.

I forsøget på at tilvejebringe denne høje grad af historicitet i synet på politiske fænomener, formulerer diskursanalysen to vigtige antagelser vedrørende samfundskonstellationens aktør- og strukturside. For så vidt angår aktørsiden antages det, at der ikke eksisterer noget nødvendigt årsag-virkningsforhold mellem aktørernes strukturelle position og deres konkrete holdningsdannelse ('contingency') (Laclau, 1990: 18-25, 103-12). Aktører med samme strukturelle placering kan antage vidt forskellige identiteter. For det andet antages det, at enhver samfundsmæssig struktur altid indeholder et konstituerende konfliktforhold mellem dens dominerende regler og et i forhold hertil konkurrerende sæt af regler ('dislocation') (Laclau, 1990: 39-55). Strukturer er således aldrig fuldt ud færdigformede, idet de altid indeholder internt, modsatrettede procesmomenter. Begge antagelser kræver nærmere uddybning for så vidt angår deres teoretiske implikationer.

Med disse to ontologiske antagelser tilvejebringes der en samfundskonception med en grundlæggende ubestemmelighed (undecidability) for så vidt angår aktørernes identitet og de sociale strukturers konkrete udformning (Laclau, 1990: 36-41). Imidlertid må Laclaus 'ubestemmelighedsprincip' (undecidability) ikke forstås således, at samfundet udgør en komplet kaotisk og usammenhængende konstruktion. Laclaus eksplicite sigte er mere

præcist at tilvejebringe et samfundssyn, der muliggør politik som en selvstændig kategori. I første omgang hersker der næppe tvivl om, at Laclau er specielt interesseret i at forklare, hvad strukturmarxismen ikke formåede at forklare: Nemlig forandringer i de samfundsmæssige interesser og strukturelle grundtræk. Men i anden omgang affødes spørgsmålet om samfundets fortsatte opretholdelse også af det ontologiske udgangspunkt: Hvad er det for processer, der historisk specifikt alligevel udstyrer aktørfeltet med bestemte interesser, og bibringer de sociale strukturer et vist minimum af organisatorisk kohærens? Disse praksisformer, der afstedkommer *forandringer* såvel som *stabilitet* i den sociale orden, udgør diskursanalysens indledende bestemmelse af politik (Laclau, 1990: 33-35).

Denne yderst formelle politikbestemmelse indkredses yderligere igennem to præciseringer. Diskursanalysen fremfører for det første, at: "... politics as a practice of creation, reproduction and transformation of social relations cannot be located at a determinate level of the social, as the problem of the political is the problem of the institution of the social, that is, of the definition and articulation of social relations in a field criss-crossed by antagonisms" (Laclau & Mouffe, 1987: 153). Det understreges videre, og for det andet, i det nyeste arbejde, at: "'Politics' is an ontological category: there is politics because there is subversion and dislocation of the social. This means that *any* subject is, by definition, political." (Laclau, 1990: 61).

Disse definitoriske bestemmelser placerer sig teoriehistorisk i forlængelse af Gramscis hovedintention, og er for så vidt også i tråd med den tidlige Easton. Politik defineres ikke ved institutionelle kriterier, dvs. ved den institutionelle oprindelse eller lokalisering. Politikbegrebet bestemmes som bestemte praksisformer, der kan udfolde sig inden for alle institutionelle sfærer og ikke mindst på tværs af etablerede regelstrukturer. Om en bestemt type handlinger skal karakteriseres som politisk, skal derfor ikke bestemmes ved, *hvor* den udspiller sig eller i forhold til *hvem*, der even-

tuelt måtte være involveret på den ene eller den anden side.

Positivt formuleret og samtidig det, der udgør det egentlige teorihistoriske brud i forhold til positioner af især marxistisk tilsnit, er, at sociale handlinger bliver politiske ved deres selvstændige *effekter* i forhold til dannelsen af de samfundsmæssige interesser og strukturer, jfr. aktivitetstermerne 'creation', 'reproduction' og 'transformation'. På en ganske bemærkelsesværdig måde omdanner diskursanalysen den politiske dimension til et decideret *vilkår* for den sociale ordens etablering og forandringsformer. Med et sådant syn etableres der på sæt og vis en skarp kontrast til marxismens vedvarende insisteren på, at det altid er den sociale, og i snæver forstand den økonomiske orden, der definerer de grundlæggende vilkår, hvorpå politiske handlinger nødvendigvis må foregå. I stedet udstyrer diskursanalysen politik med en selvstændig egendynamik, der er decideret væsensforskellig fra den dynamik, der er indeholdt i sociale processer og grundforhold. For i forhold til de stabile og bredt accepterede regelstrukturer, der udgør den sociale ordens egendynamik, tematiseres politik netop som overbegreb for de praksisformer, der gør krav på forandringer i bredt accepterede regler og normer. Politiseringsforsøg foreligger, når aktørgrupperinger forsøger at tilsidesætte en given orden og i stedet søger at påtvinge et nyt sæt at kollektivt bindende regelstrukturer; en problematik, der selvfølgelig finder sit direkte udtryk i f.eks. forsøget på at fremtvinge en grøn økonomi; i visse nationale grupper forsøg på at blokere for EU-integration i overensstemmelse med Maastricht-traktaten; og naturligvis i de nationalistiske konflikter i det tidligere Jugoslavien. På alle tre områder drejer den politiske konflikt sig præcis om, hvilke regler og procedurer der skal 'autoriseres' til at være kollektivt bindende, ja om, hvordan den sociale orden overhovedet skal udformes.

I forsøget på at tilvejebringe en yderligere fastlæggelse af, hvordan den politiske dimension processuelt fungerer som et sæt af eksistensvilkår for den sociale orden, placeres hovedvægten herefter på begrebsparret antago-

nisme-hegemoni i forhold til antagelsen om dislokerede strukturer. Politik indholdsbestemmes således som overbegreb for *antagonismer, hegemoni og dislokation*, dvs. politik vedrører interessekonflikt, autoritet funderet i dominans og konsensus, samt sociale strukturforandringer. Disse momenter i det diskursanalytiske politikbegreb skal nærmere præciseres i det følgende.

Når diskursanalysen temmeligt småprovokerende hævder, at samfundet ikke eksisterer, eller at det i hvert fald kun eksisterer i form af en række partielle delordener, så skyldes dette den vægt, som antagonismebegrebet tillægges. En antagonisme betegner en bestemt – men dog med hensyn til konfliktens konkrete indhold uspecificeret – type konfliktforhold mellem to modstillede aktørgrupperinger. Om end konflikten således kan dreje sig om religion, økonomi, køn, race eller andre forhold, er der dog tale om en bestemt konflikttype. En antagonisme foreligger, når relationelt modstillede alliancedannelser aktivt søger at *blokere* hinandens identitetsmæssige fuldbyrkelse. Et sådant gensidigt blokeringsforsøg udgør en antagonistisk relation; en relation, der decideret indholdsbestemmer begge alliancers identitet og interesser. Interesser formuleres ikke forud for den politiske proces, men i forhold til, og direkte op imod den gruppe, man anser for at være den egentlige trussel i forhold til gennemførelsen af et bestemt politisk projekt. Et politisk projekt positiviseres således specifikt i forhold til dets hovedmodstander, men det 'negativeres' også i en helt specifik forstand: De ideelle interesser og præferencer en given aktørgruppering måtte have, kan aldrig realiseres fuldt ud på grund af antagonismens aktivt eksisterende modpol. Antagonismer etablerer på denne måde en grundlæggende *negativitet* i den samfundsmæssige konstruktion. Hvis en struktur er antagonistisk, kan ingen af antagonismens modpoler realisere deres identitet fuldt ud, og antagonismen bevirker således i sidste instans, at en given social orden ikke kan etableres som en endelig orden. En antagonisme indebærer præcis, at individuelt baserede ideelle interesser ikke direkte lader sig omsætte til en hermed korre-

sponderende orden. Tværtimod indebærer en antagonistisk tilstand, at antagonismens to poler må tilsidesætte deres ideelle interesser til fordel for en pragmatisk bearbejdning af deres respektive interesser med direkte udgangspunkt i de gældende magt-modstandsrelationer (Laclau & Mouffe, 1985: 122-34). Den antagonisme, der eksempelvis indstiftes med kravet om en grøn økonomi, betyder ikke, at kapitalistklassen blot bliver placeret i en ny situation, men at kapitalistklassen grundlæggende ikke kan få lov til at optræde fuldt ud kapitalistisk, idet den decideret har fået *frataget* en del af sin traditionelle identitet: Næmlig friheden til udelukkende at basere produktionen på profitmaksimering. Ideologisk set står kapitalistklassen derfor ikke alene i en ny situation, men også i en ny identifikationsproces. Og ligeledes kan de grønne bevægelser naturligvis heller ikke formulere deres interesser uden om den kapitalistklasse, der konstant søger at blokere for vidtgående miljøkrav. Grundlogikken er følgelig, at magt-styrkeforholdene i en gensidig vekselvirkning, løbende ændrer på de samfundsmæssige interesser og de hermed samhørende strukturer. I modsætning til Poulantzas (1979: 14-15) skelner diskursanalysen ikke mellem interesser på et historisk-konjunkturtelt niveau (*class positions*) og et ahistorisk-strukturelt niveau (*class places*). Interesser er, ifølge diskursanalysen, rene historiske og politiske konstruktioner (Laclau, 1990: 118; Laclau & Mouffe, 1985: 83).

Imidlertid ønsker diskursanalysen ikke hermed at postulere, at enhver politisk interesse kan forandres på et hvilket som helst tidspunkt. Det politiske felt udgøres ikke af konfliktuelle relationer mellem nogenlunde lige stillede grupperinger. Klassisk pluralisme – med et dertil hørende system af 'checks and balances' – er der ikke tale om, men snarere om et system af 'checks and imbalances', dvs. indbefattende politiske dominanskoalitioner med skiftende indhold (Laclau & Mouffe, 1985: 142). På dette punkt er projektet således ikke mere post-moderne, end at det fortsat ligger i direkte forlængelse af den marxistiske magt-konflikt synsvinkel. En synsvinkel, der

søges realiseret ved en yderligere elaborering af antagonismebegrebet igennem det gramscianske hegemonibegreb (Laclau, 1990: 94). Hegemoni er således en anden modalitet, som politiske praksisformer kan antage. Ikke således forstået, at hegemoni refererer til et helt andet aspekt ved politiske processer. Antagonismer udgør altid den egentlige kerne i etableringen af et hegemonisk projekt (Laclau & Mouffe, 1985: 135). Om end der hersker nogen uklarhed om diskursanalysens præcise forståelse af hegemoni, er der dog ikke tvivl om, at etableringen af hegemoni også involverer opnåelsen af beslutningsautoritet igennem konstruktionen af en *almeninteresse* med postuleret gyldighed for samfundet. Men samtidig er en hegemoniske interesse også antagonistisk funderet, og derfor baseret på den samtidige og bevidste udelukkelse af konkurrerende interesser (Laclau & Mouffe, 1985: 134-45). Eller formuleret anderledes: Den kapitalistisk funderede økonomi og EU-organiseringen opretholdes fortsat igennem bestemte gruppers hegemoniske dominans, selv om begge hegemoni-systemer grundlæggende eksisterer side om side med miljøbevægelser og EU-modstand. Ligeledes skal man være opmærksom på, at det anvendte autoritetskriterium i forbindelse med hegemonibegrebet refererer ikke til formel myndighed, men til den autoritet, der udspringer af dominans og bred samfundsmæssig accept (jfr. også Rasmussen). Diskursanalysens politikbegreb har derfor eksempelvis ingen problemer med at analysere sammenbruddet i Østblokken, hvor national-folkelige bevægelser alternative hegemoni netop tilsidesatte den formelt eksisterende myndighed og autoritet forbundet med det kommunistisk dominerede statsapparatet. Men resultatet var naturligvis etableringen af en anden formel myndighed og autoritet igennem ren og skær politisk intervention.

I teoretisk forstand er der således tale om, at hegemoni konstruerer antagonistiske skillelinjer (*frontiers*) i den sociale orden, hvor bestemte aktørgrupper opnår en midlertidig dominans og autoritet i forhold til de grupper, hvis alternativt modstillede krav og interesser udelukkes (Laclau & Mouffe, 1985: 136).

Men det er i denne forbindelse vigtigt at understrege, at antagonismer ikke er henlagt til et rent aktørplan uden forbindelse med et i forhold hertil objektivt eksisterende strukturplan. Antagonismer, dvs. politiske modsætningsforhold, indeholder afgørende strukturelle effekter: En antagonistisk kamp drejer sig præcist om, hvilke værdier der skal knæsettes som dirigerende for strukturerens konkrete udformning, jfr. konflikten om miljøet og om udformningen af den Europæiske Union.

Laclaus nyeste bidrag (1990) inddrager også selv en art illustrerende eksempel til at anskueliggøre denne komplekse tankegang. Gennemgående henledes opmærksomheden på, hvorledes man skal opfatte 'kapitalismen' som en grundlæggende struktur i moderne samfund. Hvad diskursanalysen prøver at nå frem til i denne sammenhæng, er en påvisning af, at en sådan struktur-kategori vanskeligt lader sig bestemme igennem en entydig definition, netop fordi tilstedeværelsen af politiske konfliktforhold i den historiske udvikling konstant har forhindret 'kapitalismen' i at udfolde sig alene som en økonomisk kategori. Marx' fastlæggelse af kapitalismebegrebet ved økonomiske og klasseanalytiske kriterier svarede nok til den virkelighed, der gjorde sig gældende omkring kapitalismens gennemslag og delvise etablering. Men det er stort set umuligt at anvende en sådan entydig og økonomisk orienteret definition på moderne, højtudviklede samfund. Det er ikke et spørgsmål om at afvise, at der fortsat eksisterer grundlæggende kapitalistisk funderede regel-strukturer i moderne samfund, for det hersker der ingen tvivl om. Problemet består i at afgrænse disse fra den række af modstillede tendenser, der er opstået i direkte forlængelse af de kapitalistiske regel-strukturers udbredelse til både staten og det civile samfund. I denne historiske udviklingsproces har kapitalismen som en økonomisk grundform direkte affødt en række politiseringstendenser. For det første blev fagbevægelsen en del af den kapitalistiske udvikling. For det andet er grønne bevægelser blevet et direkte resultat af kapitalismens ekspansion. For det tredje er kapitalismens internationale ekspansion i EU-sammenhæng tæt sammenknyttet

med lokale forsøg på at bevare national suverænitæt og selvbestemmelse. For det fjerde betød kvindernes indtog på arbejdsmarkedet, at der naturligt blev rejst yderligere krav om ligestilling mellem kønnene inden for områder, der hidtil havde været friholdt fra den slags krav, osv.

Pointen er ikke blot, at kapitalismen eksisterer side om side med disse politisk modstillede tendenser, men at samtlige politiseringstendenser også i en dybere forstand kommer til at udgøre integrerede bestanddele af den kapitalistiske grundstruktur, såvel nationalt som internationalt. Kapitalismestrukturen indeholder i sig selv særdeles vigtige 'points of dislocation', dvs. potentielle udviklingsforløb, der ikke repræsenterer en nødvendig konsekvens af strukturens egendynamik, men netop repræsenterer forløb, hvor strukturens egendynamik blokeres og modificeres af politisk modstand. I første omgang var det arbejderbevægelsen, der modificerede profitmaksimen. I anden omgang var det velfærdsstaten og i tredje omgang var det kravet om en grøn økonomi. Præcis tre afgørende politiske interventioner i den kapitalistiske organisering. Og teoretisk set er pointen: Strukturer tildeles en politisk beskaffenhed, og politiske magt-modstandsformer udgør nogle af de mekanismer, der bestemmer f.eks. kapitalismestrukturens udvikling. Der er derfor ikke tale om, at kapitalismen etableres som økonomisk struktur og først herefter ledsages af politiske fænomener, men der er på afgørende vis tale om, at kapitalismen vedvarende konstitueres og udvikles som en kombineret og uensartet politisk-økonomisk struktur.

Problematismen af kapitalisme-kategorien er blot et eksempel på den almene problematisering af vores politikforståelse, som diskursanalysen rejser. Men hvad diskursanalysen ønsker, er, imidlertid ikke alene at udbrede vor politikforståelse i forhold til principielt alle samfundsmæssige fænomener. Diskursanalysen anfægter også den grundlæggende forestilling om, at vi har politik på den ene side og en objektiv social orden på den anden side. Men denne dikotomisering og samtidige insisteren på politik som ledsagefænomen, holder

ikke af een eneste grund: Fordi, der på intet tidspunkt har eksisteret, eller vil eksistere, et sæt af alment accepterede principper, hvorpå en sådan orden kan etableres. Og hvorfor ikke? Præcis fordi, der er en dimension, der konstant rumsterer rundt i de sociale kulisser: Næmlig en politisk dimension. Eller man kunne også udtrykke dette grundlæggende forhold på en lidt mere bastant måde: At den politologiske videnskab ganske enkelt er nødt til at tage højde for, at præcis det, der er enighed om i dag, kan udløse en borgerkrig i morgen.

Imidlertid indeholder diskursanalysens teoretiseringsforsøg både fordele og ulemper. Fordelene består i, at der ikke er potentielt væsentlige fænomener, der på forhånd bortdefineres. I lighed med Easton gøres der et reelt forsøg på at tilvejebringe en så åben og bred politikforståelse som overhovedet muligt. Hvorimod en sådan bestræbelse netop ikke ligger til grund for det Poulantzas'ske politikbegreb: Skal man acceptere den strukturmarxistiske politikforståelse, skal man også samtidig godkende det restriktive sæt af klasseanalytiske forklarings- og afgrænsningskriterier, der logisk set følger med i bagagen. For så vidt angår Poulantzas' klasseanalytiske politikdefinition er spørgsmålet ikke, om den er rigtig eller forkert. Definitionen er blot ulogisk, idet den anvender – et i øvrigt nok så væsentligt – specialtilfælde til at udvikle en formodet almen bestemmelse. Klassebegrebet indfanger langt fra alle politisk relevante fænomener i f.eks. post-industrielle samfund.

Problemet opstår derimod for diskursanalysens vedkommende præcis der, hvor der nødvendigvis skal trækkes en skillelinie mellem, hvad der på et givet tidspunkt kan bestemmes som politisk henholdsvis ikke-politisk. Det eneste relevante kriterium der optræder i denne sammenhæng, er et (underforstået) konfliktkriterium, som anvendes til at etablere en reel sondring mellem den sociale dimension og den politiske dimension (Laclau, 1990: 33-35). Sociale relationer, hvis primære kendetegn er konflikt og uenighed, er pr. definition politiske, og dermed ikke politiske i det omfang, de er baseret på konsensus og enighed. Imidlertid efterlader en sådan bestemmelse

helt åbenlyst en række ubesvarede spørgsmål, idet den stort set kan rumme enhver tænkelig form for konflikt. Der findes konflikter og modsætningsforhold inden for familien, mellem naboer, inden for enkelte arbejdspladser, mellem stat og økonomi, mellem arbejdere og kapitalister etc. Men kan samtlige disse fænomener uden besvær karakteriseres som politisk relevante? Næppe – dvs. den særdeles mangelfulde tilvejebringelse af præcise afgrænsningskriterier bevirker, at diskursanalysens politikbegreb på helt uproblematisk vis synes at kunne indbefatte stort set alt: Lige fra diskussionen over hvem der skal tage sig af opvasken til et fuldgyldigt militærkup. Hvor der nok ikke hersker synderlig tvivl om sidstnævntes politiske relevans, er det straks en hel del mere kompliceret med førstnævnte.

Hvorom alt drejer sig, så er diskursanalysen tilsyneladende havnet i nøjagtig de samme problemer som den Foucault'ske magtanarkisme. Hovedproblemet ved såvel diskursanalysens som Foucaults konnotative definitioner er, at de tendentielt udvander den problematik, som de selv så rigtigt sætter øverst på den teoretiske dagsorden. Nok forsøger diskursanalysen delvist at løse problemet igennem den eksplicitte sondring mellem 'det sociale' og 'det politiske'. Men der mangler stadig et sæt af kriterier for, hvilke konflikter der er klart politiske, og hvilke der alligevel ikke er det. Konflikter af privat karakter inden for familien eller inden for snævert afgrænsede sociale grupper kan næppe være specielt politisk relevante. Eller det kan de selvfølgelig i det omfang, de angår og har konsekvenser for en bredere offentlig sammenhæng. Hvad diskursanalysen mangler, er en helhed at diskutere politikbegrebet i forhold til, som det så effektivt tilvejebringes af Easton (jfr. kriteriet "for a society"). Uanset hvor problematisk et sådant 'offentlighedskriterium' end måtte være, er det næsten umuligt at slippe udenom, i hvert fald forstået som princippet om, at politiseringen af et givet problem, en tilstand eller en udviklingsproces, må have relevans for en større samfundsmæssig helhed. Politik må pr. definition være et kollektivt anliggende.

Eller sagt anderledes og mere empirisk: Kvindeundertrykkelsen (og for den sags skyld miljøproblemerne) var tilstede længe før den blev manifesteret som et politisk konfliktforhold, men undertrykkelsen blev alene politisk derved, at dette fænomen fik en organisering, blev gjort til et kollektivt problem og dermed et offentligt problem. Det samme gør sig gældende for en lang række af de minoritetsgrupper, der igennem tiden har gjort opmærksom på deres specifikke problemer. Endelig gør dette sig også gældende for den måde, hvorpå miljøproblemer og EU-modstand har manifesteret sig som nye politiske former. Om end hverken økologibevægelser eller anti-EU bevægelser udtrykker nogen bredt accepteret almeninteresse, så har begge typer organisationsdannelse formået at omdanne deres krav til et offentligt og kollektivt anliggende: Og vel og mærke igennem politisk kamp.

Men diskursanalysen tilvejebringer nok alligevel en antydning af, at den kombinerede anvendelse af begreberne antagonisme og hegemoni fungerer som stand-in for termerne 'privat-offentlig', for netop at gøre sondringen mellem privat-offentlig adfærdsanalytisk og ikke institutionel. Denne bestemmelse betyder i første omgang, at grænsen mellem det private og det offentlige gøres flydende. I anden omgang indebærer bestemmelsen, at det retteset bliver et politiske spørgsmål i sig selv, hvad der på et givet tidspunkt skal defineres som privat henholdsvis offentligt. Og dermed betyder antagonisme- og hegemonibegreberne, at det politiske moment præcist indtræder fra det øjeblik, hvor partikulære privatinteresser formår at så tvivl om, hvad der bør være den offentlige almeninteresse; i det øjeblik foreligger der en politiseringsproces, der i hvert fald momentant sår tvivl om gældende regler og procedurer inden for dette eller hint område inden for den samfundsmæssige helhed. Med Eastons ord kan man sige, at den politiske proces drejer sig om, hvordan værdifordelingen skal være inden for et givet område. Men i virkeligheden drejer den politiske proces sig mindst lige så meget om at ændre de interesser og holdninger, der understøtter en eksisterende værdifordeling. Miljøproblematikken ud-

gør et prægnant eksempel herpå: De grønne bevægelser bliver ikke først og fremmest politiske ved, at de fremsætter krav om mere miljøregulering i forhold statsorganerne. De grønne aktivister bliver politiske derved, at de sår tvivl om hele det værdi – og interessesæt, der understøtter det fordristiske forbrugs- og produktionsmønster.

Hermed afdækker diskursanalysens hegemoni- og antagonismebegreber ret beset et analytisk felt, der er essentielt teoretiseret i den Easton'ske formulering. Easton berører stort set ikke spørgsmålet om den interessekonfiguration, der uvægerligt ligger bag den på ethvert tidspunkt eksisterende værdifordeling. Modsat udgør denne problematik præcis kernen i det gramscianske hegemonibegreb: Gramsci's hovedbudskab var, at enhver samfundsmæssig indretning hviler på bestemte ideologiske forudsætninger, og derfor forudsætter enhver forandringsproces også et effektivt, alternativt ideologisk projekt. I parentes bemærket er dette naturligvis en problematik, der aldrig bliver central i den Poulantzas'ske politikkonception, idet politik ikke tænkes som en ideologisk konfliktpå proces: I denne teoridannelse garanterer staten, at den dominerende interesse – og dermed den herskende ideologi – forbliver hegemonisk, uanset hvad der end måtte ske, ideologisk og strategisk på den politiske scene. Poulantzas's politikkonception retter sig eksklusivt mod at forklare politisk stabilitet, hvor diskursanalysen faktisk evner at forbinde politik med både forandring og stabilitet. Det er de antagonistske skillelinjer, der nedbryder og forandrer den sociale orden, og det er hegemoniske projekter, der genopbygger og stabiliserer den sociale orden. Og den samfundsmæssige udvikling foregår præcist igennem denne gensidige, politiske dialektik. En konception, der forekommer at være oplagt relevant i forhold til eksempelvis Østblokkens fald og konflikten i ex-Jugoslavien.

I forlængelse heraf er det imidlertid også desto mere vigtigt for diskursanalysen, at den undgår at levere en ret triviell konception, der på uinteressant vis postulerer, at 'alt er politisk', eller at alle fænomener er lige politiske

uanset deres nærmere karakter. Det interessante består tværtimod i at fastholde en selvstændig social sfære, som samtidig også gøres åben for politisering i alle henseender. En sådan bredtfaavnende politikdefinition er langt mere i overensstemmelse med den historiske udvikling, som netop har vist, at der er yderst få sociale områder, som principielt ikke kan få politisk relevans på et eller andet tidspunkt. Og dette rokker naturligvis afgørende ved de teoretikere, der gang på gang søger at indplacere vores politikforståelse i alt for rigoristiske tankeskemaer, såsom 'politiske systemer', 'klasser' og 'stat'. I denne henseende leverer diskursanalysen et vigtigt bidrag til en udvidelse af politiklens forsknings- og forståelsesfelt. Problemet med diskursanalysen drejer sig om, hvorvidt den så i denne henseende går for vidt. Dette skal diskuteres i den sammenfattende kritik.

Sammenfattende vurdering

En sammenfattende vurdering af, hvor politiklens politikforståelse står i dag, må nødvendigvis tage sit udgangspunkt i David Eastons pionerarbejde, og såvel strukturmarxismen som diskursanalysen må vurderes i forhold til dette teorihistoriske udgangspunkt. Grunden til, at Easton har haft og fortsat har en så kraftig indflydelse på politiklens politikforståelse skyldes to forhold: For det første har Easton leveret en politikdefinition, der bevidst søger at indfange så mange politisk relevante fænomener som muligt; for det andet specificerer den, hvad politik altid i sidste instans handler om. Navnlig det sidste punkt er vigtigt, idet en sådan præcisering tilvejebringer en direkte begrundelse for, hvad 'magt', 'klassekamp', 'antagonismer' og 'hegemoni' ret beset drejer sig om: Nemlig fastsættelsen af, *hvilke værdier* der skal være kollektivt bindende, og *hvem* værdierne skal fordeles til (jfr. Rasmussen). I denne forbindelse kan man kun begræde, at diskursanalysen i visse henseender bruger mange kræfter på at finde ud af, om det varme vand ér opfundet. Det forhold, at diskursanalysen i udpræget grad ikke forholder sig til de

klassiske tekster inden for mainstream politolog, gør ventetiden mellem snapsene urimelig lang.

Imidlertid kan det så på den anden side diskuteres, hvorvidt Eastons approach i praksis involverer en for restriktiv, statscentreret opfattelse af politik. Det gør den ikke nødvendigvis, men den bevæger sig i den retning, specielt i Eastons senere arbejder. Hvad der derimod ikke hersker tvivl om, er at Eastons politikdefinition stort set intet siger om, hvordan værdifordelingen foregår. Så på det Dahl'ske spørgsmål – Who Governs? – svarer Easton formentlig: Just about everyone.

Strukturmarxismen må blandt andet ses som en direkte reaktion på Eastons tendentielt pluralistiske slagside. Poulantzas forsøger i udpræget grad at teoretisere over værdifordelingens processuelle karakteristika – og selvfølgelig også i videre forstand over dens strukturelle karakteristika. Derfor betoner Poulantzas, at politik er uløseligt forbundet med konflikt, magt og dominans. Værdifordelingen, eller med Poulantzas sprogbrug – interesse-realiseringen – er asymmetrisk: Nogle bestemte grupper/klassefraktioner øver mere indflydelse end andre. Den politiske proces er derfor ikke bare karakteriseret ved konflikt og magt, men ved en grundlæggende politisk dominans. Politik og stat reflekterer i sidste instans altid de dominerende interesser. Med denne bestemmelse leverede Poulantzas nok en manglende præcisering af vores politikforståelse, men problemet er herefter, at denne politikdefinition desværre er uløseligt forbundet med det marxistiske klassebegreb. Netop derfor har Poulantzas ikke leveret en almen politikkonception, men udelukkende påpeget, hvad der udgør et vigtigt felt inden for en væsentligt bredere horisont af politisk relevante fænomener. Eller sagt med andre ord: Hvis Poulantzas havde understreget, at hans politikkonception var specifikt møntet på den økonomiske politiks område, ville den have været langt mere teoretisk robust.

På sin vis kan man hævde, at diskursanalysen forsøger at bygge videre på både Easton og Poulantzas på sin helt specielle facon. Diskursanalysen deler Eastons åbne intention,

men breder samtidig også politikforståelsen endnu mere ud. Diskursanalysen deler også Poulantzas' (eller Gramscis) opfattelse af, at politik nødvendigvis må knyttes sammen med begreberne om konflikt, modsætningsforhold og dominansrelationer. Men diskursanalysen afviser direkte at gøre disse processuelle karakteristika til en underordnet del af en rigoristisk klasseanalyse.

Hvad diskursanalysen foreslår i forhold til gængse definitioner er at lade politik være overbegreb for en række praksisformer uden nogen bestemt institutionel lokalisering. Politiske praksisformer udfolder sig inden for alle sociale forhold, og respekterer derfor ikke institutionelle grænser. Dette betyder analytisk set, at politiske processer kan udfolde sig inden for civilsamfundet, markedet og staten, forudsat at der er tale om konflikter mellem kollektive aktører. Der kan være politiske konflikter og modsætningsforhold på enkeltvirksomheder, i enkelte lokalsamfund (f.eks. omkring flygtninge og ny-nazistiske grupper), inden for bestemte policy-områder med eksplicit tilknytning til staten og konflikter vedrørende brede spørgsmål, der omfatter samfundet i sin helhed, eller sågar samfundets internationale placering, jfr. EU-problematikken.

Diskursanalysen får også formuleret politik som en forandringsform, der vedrører såvel konstruktionen af interesser som konstitutionen af samfundets strukturelle organisering. Dette er naturligvis i stærk kontrast til Poulantzas, men det er faktisk også en art præcisering af den Easton'ske politikdefinition. Eastons politikdefinition har ikke som sådan logiske problemer med at forklare forandring, idet betoningen af fordelingsaspektet klart indeholder en dynamisk synsvinkel: Fordelingen af værdier ændrer sig hele tiden i takt med den historiske udviklingsproces. Men diskursanalysen berører nogle fundamentale momenter, som direkte forudsættes eller helt tilsidesættes i den Easton'ske formulering. Problemet er, at værdifordelingen jo i egentligste forstand er en afhængig variabel, der nødvendigvis skal forklares under henvisning til f.eks. grundlæggende antagonismer og hegemoniske alliancer. At eksempelvis skillelinien mellem stat og

økonomi historisk set har forandret sig radikalt, skyldes strengt taget ikke, at de hermed samhørende værdisæt har forandret sig, men at bestemte aktørgrupperinger aktivt har frempresset en ændring i værdierne. Således kom f.eks. velfærdsstaten på benene. Ikke ved at værdierne pludselig ændrede sig, men igennem ren og skær hegemonisk magtkamp. Der igennem ændrede værdierne sig. Og først derefter var det holdningsmæssige grundlag tilvejebragt for opbygningen af en velfærdsstat med bred folkelig tilslutning.

Hvad diskursanalysen indtil videre ikke har tilvejebragt, er en stringent formulering af de definitions-kriterier, der er nødvendige for at opretholde en brugbar sondring mellem på den ene side overvejende sociale forhold og på den anden side politiske processer. Givetvis hænger dette sammen med, at diskursanalysen stadig mangler en langt stærkere fundering i konkrete overvejelser over moderne samfundsstrukturelle og institutionelle organisering (Mouzelis, 1988: 114-15). Diskursanalysen har ganske ret i, at moderne samfund er præget af, at stadig flere uensartede sociale relationer udsættes for politisering. Men på den anden side er der mindst lige så mange grundforhold og dagligdagsprocesser, der foregår nærmest pr. automatik. Kapitalismen giver anledning til mange konflikter, men egentlig heller ikke flere, end at denne samfundsform i udpræget grad reproducerer sig selv på stadigt højere niveauer. Her kunne der være en oplagt anledning til at knytte langt kraftigere an til den franske reguleringsteori og for en kort stund glemme alt om filosofiske spidsfindigheder. Førstnævnte vil decideret berige diskursanalysen, mens sidstnævnte aldrig leder frem til andet end underholdende morskabslæsning.

Jens Peter Frølund Thomsen

Litteratur

- Albæk, Erik (1985). "Neo-gramscianerne: Endnu en 3. vej til demokrati og socialisme?" *Politica* 17 årg. nr.1, pp. 13-35.
- Bang, Henrik P. (1992). "Mod en ny politisk strukturalisme?" *GRUS* 13 årg. nr. 37, pp. 6-23.
- Bertramsen, Rene et al. (1990). *State, Economy & Society*, London: Unwin Hyman.
- Easton, David (1953). *The Political System*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Easton, David (1965a). *A Framework for Political Analysis*, Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.
- Easton, David (1965b). *A Systems Analysis of Political Life*, New York: Wiley and Son.
- Easton, David (1981). "The Political System Besieged by the State", *Political Theory* vol. 9, no. 3, pp. 303-325.
- Easton, David (1990). *The Analysis of Political Structure*, New York, London: Routledge.
- Foucault, Michel (1986a). *Power/Knowledge*, Brighton: Harvester Press.
- Foucault, Michel (1986b). "Subject and Power" in Dreyfus & Rabinow, *Michel Foucault: Beyond Structuralism and Hermeneutics*, Brighton: Harvester Press.
- Gramsci, Antonio (1982). *Selections from the Prison Notebooks*, London: Lawrence & Wishart.
- Hirst, Paul (1984). "Economic Classes and Politics" in Alan Hunt (ed.) *Class & Class Structure*, London: Lawrence and Wishart.
- Laclau, Ernesto (1977). *Politics and Ideology in Marxist Theory*, London: Verso.
- Laclau, Ernesto (1989). "Politics and the Limits of Modernity" in Andrew Ross (ed.) *Universal Abandon?* Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Laclau, Ernesto (1990). *New Reflections on the Revolution of Our Time*, London: Verso.
- Laclau, Ernesto (1992). "Beyond Emancipation" in Jan Nederveen Pieterse (ed.) *Emancipations, Modern and Postmodern*, London: Sage Publications.
- Laclau, Ernesto & Chantal Mouffe (1985). *Hegemony and Socialist Strategy*, London: Verso.
- Maier, Charles S. (1987). "Introduction" in Charles S. Maier (ed.) *Changing Boundaries of the Political*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Martinussen, John (1980). *Staten i periferie samfund: Indien og Pakistan I*, Aarhus: Politica.
- Mouzelis, Nicos (1988). "Marxism and Post-Marxism?" *New Left Review*, no. 167, pp. 107-123.
- Ougaard, Morten (1989). *Magt og interesser i den globale samfundsformation*, Aarhus: Institut for Statskundskab.
- Poulantzas, Nicos (1979a). *Classes in Contemporary Capitalism*, London: Verso.
- Poulantzas, Nicos (1979b). *Fascism and Dictatorship*, London: Verso.

Poulantzas, Nicos (1980). *State, Power, Socialism*, London: Verso.
 Poulantzas, Nicos (1982). *Political Power and Social Classes*, London: Verso.

Rasmussen, Erik (1971). *Komparativ Politikk 1*, København: Gyldendal.
 Rasmussen, Erik (1975). *Dansk politik*, København: Gyldendal.

The 1994 U.S. Midterm Elections: Significant Shift or Temporary Turmoil?

The U.S. Democrats suffered a devastating defeat in the 1994 midterm elections. For the first time since 1952, the Republicans won a majority of the seats in both houses of Congress. In the House of Representatives alone, the Democrats lost over 50 seats, the worst result for the party since 1946. Among the losers were some of its most senior and powerful politicians, such as Speaker Thomas S. Foley of Washington, House Ways and Means Committee chairman Dan Rostenkowski of Illinois, and Texas Representative Jack Brooks, chairman of the House Judiciary Committee and a fixture on the Hill since 1952. Other prominent Democratic casualties included Governors Mario Cuomo of New York and Ann Richards of Texas.

No one watching the tallies come in during the early morning of November 9, 1994, could doubt that a power shift of major proportions had taken place. The Republicans were predictably jubilant, one strategist exulting that "60 years of Democratic dominance of American politics, established by Franklin D. Roosevelt, have been effectively ended by two years of Bill Clinton." A respected historian was hardly less dramatic, viewing Election Day as "potentially one of the most important days in 20th century political history." The results could mean, he concluded, that the country is "headed back into a period of Congressional dominance and Presidential weakness such as we had in the late 19th century."¹

The natural disaster metaphors were ubiquitous in the media. Even sophisticated journalists seemed at a loss for words, reduced to using clichés such as "landslide," "earthquake," and

"tidal wave" to describe the outcome. Not only was the catastrophic terminology pervasive, it appeared uniformly inadequate to accurately depict the shock many were feeling. Commentators felt compelled to elaborate, calling it an earthquake "of epic proportions," or a landslide "of historical magnitude." To be sure, the 1994 midterm elections in America were remarkable.

How could the Republicans make such a startling comeback after having lost the 1992 election to Bill Clinton? What accounts for the failure of the Democrats to capitalize on their control over both the legislative and the executive branches of government during 1992-94? And for how long can the GOP realistically expect to maintain its new status as the majority party in American politics? We will explore these questions further after an overview of the 1994 campaign.

The Congressional Campaign

On September 27, 1994, more than three hundred House Republicans – candidates and incumbents – assembled in front of the Capitol in Washington, D.C. for an unusual political event. Standing before twenty-three television cameras, Republican staffers, and incidental tourists, the speakers competed in deriding President Clinton and his Administration, criticizing the institution they had served in for years, and generally declaring the nation on the edge of disaster. Representative Dick Arme of Texas stated that the Congress in which he had served for nine years was "corrupted by absolute power."

His colleague Newt Gingrich of Georgia, a congressman of fifteen years, was no less adamant in his criticism of the powers that be. He painted an apocalyptic picture of America, proclaiming that the nation was in deep trouble with